

UTREDNING AV ET NASJONALT LÆRLINGTORG

Sluttrapport

Remi Mikalsen
Prosjektleder, Serit Tromsø

INNHOOLD

1. Bakgrunn	3
2. Prosjektgjennomføring	3
2.1. OPPSTART	4
2.2. KARTLEGGING	5
2.3. UTARBEIDE LØSNINGSFORSLAG	5
2.4. AVSLUTNING	5
3. Løsningsforslagene og brukerreisen	5
4. Alternativ uten kostnader (nullkostløsning)	7
4.1. LØSNINGSFORSLAGET	7
4.2. KOSTNADSBILDE	8
4.3. POSITIVE OG NEGATIVE VIRKNINGER	8
4.4. PERSONVERN OG ETISKE VURDERINGER	9
4.5. FORUTSETNINGER FOR VELLYKKET GJENNOMFØRING	9
5. Regionalt YFF-torg (lavkostløsning)	9
5.1. LØSNINGSFORSLAGET	9
5.2. KOSTNADSBILDE	10
5.3. ARKITEKTUR OG ANSVARFORHOLD	11
5.4. MEDIEINNHOLD	13
5.5. POSITIVE OG NEGATIVE VIRKNINGER	14
5.6. PERSONVERN OG ETISKE VURDERINGER	15
5.7. FORUTSETNINGER FOR VELLYKKET GJENNOMFØRING	16
6. Nasjonalt lærlingtorg (fullkostløsning)	17
6.1. LØSNINGSFORSLAGET	17
6.2. KOSTNADSBILDE	18
6.3. ARKITEKTUR OG ANSVARFORHOLD	19
6.4. MEDIEINNHOLD	21
6.5. POSITIVE OG NEGATIVE VIRKNINGER	21
6.6. PERSONVERN OG ETISKE VURDERINGER	23
6.7. FORUTSETNINGER FOR VELLYKKET GJENNOMFØRING	23
7. Prinsipielle spørsmål	23
8. Tidslinje og periodisert budsjett	25
9. Tabeller og figurer	26
10. Vedlegg	26

1. Bakgrunn

Gjennom «Oppdrag 2020-12» fra Kunnskapsdepartementet, har Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratet i fellesskap fått i oppdrag å utrede hvordan et nasjonalt lærlingtorg kan forenkle prosessen med å formidle læreplasser og hvilke behov det er i formidlingsprosessen.

Bakgrunnen er at regjeringen har som mål at flere skal ta fagbrev. Et viktig virkemiddel er å øke andelen av elever som blir formidlet til læreplass. I Prop 1 S. (2019-2020) står det at Kunnskapsdepartementet vil utrede et nasjonalt lærlingtorg, som er en nasjonal portal der lærebedrifter kan legge ut oversikt over nåværende og framtidige læreplasser, og som vil forenkle formidlingen av læreplasser. I oppdraget viser Kunnskapsdepartementet også til omtale i Innst. 12 S (2019-2020).

Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratet er spesifikt bedt om å:

- utrede modeller for og kostnadene ved utvikling og drift av et nasjonalt lærlingtorg.
- skissere flere ulike løsningsforslag, og minst ett av forslagene må kunne gjennomføres innenfor gjeldende budsjetttrammer eller med begrensede økonomiske konsekvenser.
- vurdere personvernregler og etiske utfordringer ved løsningene.

Det skal vurderes om andre eksisterende løsninger kan brukes eller videreutvikles i dette arbeidet. Kompetanse Norge må vurdere om det nasjonale lærlingtorget kan bruke det anbefalte konseptet for digital kompetanseplattform når dette er ferdig utredet.

Prosjektet har tatt utgangspunkt i at hovedformålet med innføringen av et lærlingtorg er å øke andelen yrkesfagelever som får læreplass. Ulike tilnærminger til hva et lærlingtorg skal være, vil påvirke ulike brukergrupper, ha varierende kostnader og lede til ulike driftsmodeller. Uansett skal målet være det samme: økt formidlingsandel. Det er lagt særlig vekt på behovene til de som ikke får lærlingplass i dag.

Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratet har derfor fått utredet ulike modeller for utvikling og drift av et nasjonalt lærlingtorg. Modellene inkluderer et alternativ med ingen eller liten økonomisk konsekvens, ett alternativ med kun den viktigste funksjonaliteten (lav kost) og ett alternativ med all funksjonalitet (høy kost).

2. Prosjektgjennomføring

Utredningen har vært organisert som et prosjekt.

I prosjektplanen står det at «*Utdanningsdirektoratet har det faglige ansvaret for formidling av lærlinger, og skal derfor sørge for at modellene for lærlingtoret tilfredsstiller behovene i formidlingsprosessen*». Som en del av dette, gjennomførte Utdanningsdirektoratet en behovskartlegging som blant annet involverte elever/lærlinger, yrkesfaglærere, skoleledere, formidlingsansvarlige i fylkesadministrasjonene, opplæringskontor og bedrifter. Behovskartleggingen er brukt som et av grunnlagene for å utarbeide de tre løsningsforslagene (teknisk kartlegging gjennomført av Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratets kunnskapsoppsummering¹ har også vært brukt som grunnlag). Utdanningsdirektoratet har gjennom hele prosjektet bidratt til at de nødvendige aktørene har blitt involvert i arbeidet, for eksempel skoleeiere og representanter fra arbeidslivet. Utdanningsdirektoratet har også hatt ansvaret for behovskartlegging, og bidratt i juridiske etiske vurderinger.

Kompetanse Norge har hatt ansvaret for brukerorienteringen og digitaliseringsaspektet, og har utformet modellene etter brukernes ønsker og behov. Kompetanse Norge har gjennomført en teknisk kartlegging som har bidratt til å dokumentere eksisterende prosesser, teknologiske løsninger, felleskomponenter og kompetansemiljøer som er foreslått inn i løsningsforslagene. Kompetanse Norge har også hatt ansvaret anskaffelse av juridiske og personvernmessige vurderinger.

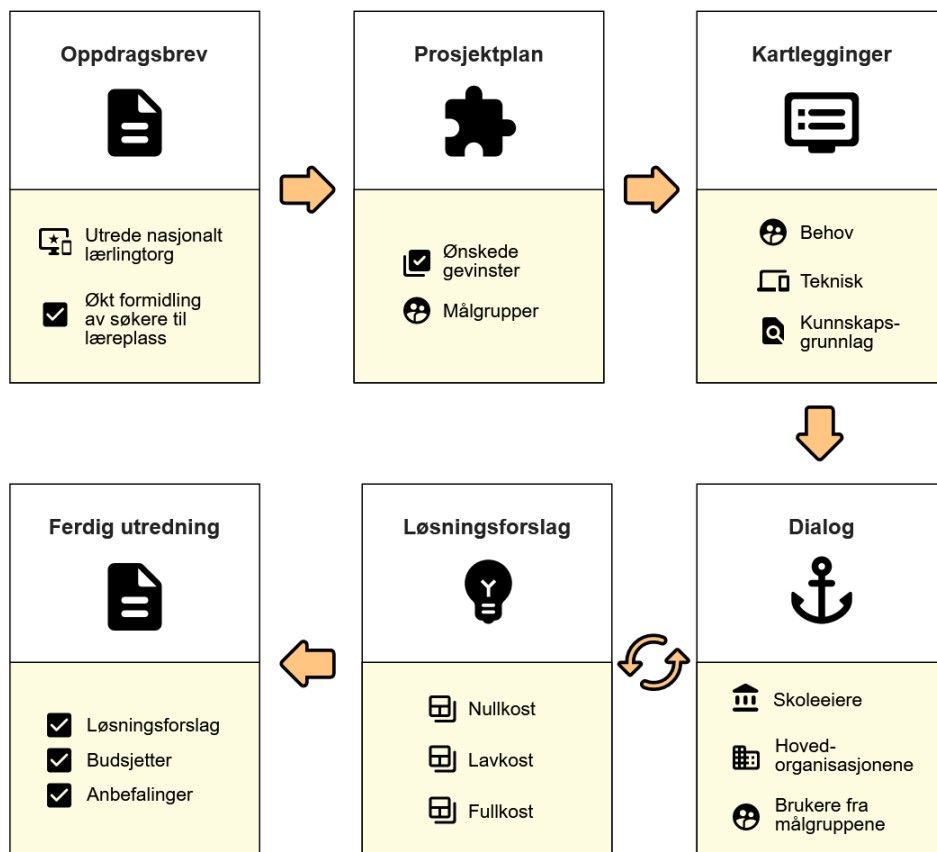
¹ https://www.udir.no/contentassets/4a898f6ef35c442ea7421d880599e675/kunnskapsoversikt_lareplass.pdf

Prosjekteiere er Utdanningsdirektoratet og Kompetanse Norge, som i utredningsfasen har delt prosjekteieransvar. Styringsgruppen har bestått av Anne Magdalena Solbu Kleiven (Utdanningsdirektoratet) og Ingjerd Espolin Gaarder (Kompetanse Norge), som har utøvd prosjekteierskapet og representert virksomhetsledelsen i de to eierorganisasjonene.

Fra Utdanningsdirektoratet har først Ida Erstad og deretter Anne Katrine Kaels ledet direktoratets del av prosjektet, mens Mona Mathisen har vært delprosjektleder for oppgaver som omfatter Kompetanse Norge sin del av prosjektet. Mona Mathisen var også fungerende prosjektleder for hele prosjektet før Remi Mikalsen fra Serit Tromsø ble leid inn som ekstern prosjektleder gjennom Kompetanse Norges rammeavtaler. Remi Mikalsen kom inn i prosjektet etter at den overordnede prosjektplanen hadde blitt utarbeidet og godkjent. Prosjektleder har siden styrt etter denne planen.

Hvert direktorat har i prosjektperioden bidratt med delprosjektressurser inn i prosjektet, mens prosjektleder har koordinert aktiviteten mellom delprosjektene til Utdanningsdirektoratet og Kompetanse Norge, og ledet prosjektet i henhold til prosjektplanen og styringsgruppens ønsker.

Med utgangspunkt i Kunnskapsdepartementets oppdragsbrev, har utredningen vært gjennomført i et fasedelt prosjekt:



Figur 1 - Overordnet beskrivelse av utredningen fra start til slutt

2.1. Oppstart

Figuren over illustrerer at prosjektet startet med en oppstartsfase der **oppdragsbrevet** fra Kunnskapsdepartementet lå til grunn for å utarbeide en **prosjektplan**. Med «økt formidling av søkere til

læreplass» som hovedmål for utredningen, ble det utpekt et gevinstbilde og målgrupper som prosjektet skulle fokusere på.

2.2. Kartlegging

Prosjektet satte deretter i gang en ny fase med to innledende **kartlegginger**, der Utdanningsdirektoratet hadde ansvar for å gjennomføre en behovskartlegging, mens Kompetanse Norge hadde ansvar for å gjennomføre en teknisk kartlegging. Kartleggingene hadde som overordnet mål å dokumentere hvilke behov som finnes i sektoren, hvilke tekniske løsninger som allerede finnes og hvilke løsninger som eventuelt mangler som kan bidra til økt formidling. Resultatene fra kartleggingene ble oppsummert i hver sine rapporter (vedlagt «Behovskartlegging Comte - Sluttrapport.pdf» og «Teknisk kartlegging - faseavslutningsrapport.pdf»).

2.3. Utarbeide løsningsforslag

Prosjektets neste fase handlet om å utarbeide løsningsforslag og forankre disse i sektoren.

Kartleggingene ble analysert, og de avdekkede behovene fra ulike målgrupper knyttet opp mot prosjektets ønskede gevinster og målgrupper (se vedlegg «**Sammenstilling av behov og gevinster.xlsx**»). I henhold til føringer fra oppdragsbrevet ble det utarbeidet tre løsningsforslag som alle hadde som hovedmål å øke formidling av søkere til læreplass, men med ulik grad av finansieringsbehov. Gjennom en undersøkelse i Udir sitt høringssystem, inviterte vi fagopplæringsavdelingene i alle fylkeskommuner og alle medlemmer av samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY) til å gi tilbakemeldinger på disse løsningsforslagene. Denne dialogen, samt signaler fra prosjekteierne i Utdanningsdirektoratet og Kompetanse Norge, medførte vesentlige justeringer av forslagene med tanke på innhold og budsjett. Blant annet ble det regionale perspektivet i løsningen betydelig styrket, Vigo sin rolle ytterligere understreket samt at den økonomiske rammen for «fullskalaløsningen» nedjustert fra over 70 millioner kroner til under 40 millioner kroner. I denne fasen ble også enkeltbrukere fra ulike målgrupper involvert gjennom brukertesting, for å verifisere at konseptskissene var forståelige for brukere. Løsningsforslagene ble presentert i SRY ved 2 anledninger, samt i fylkesutdanningssejenes kontaktutvalg og forum for fylkesutdanningssejere slik at disse fikk anledning til å gi tilbakemeldinger.

2.4. Avslutning

Etter flere iterasjoner med justering av løsningsforslagene på bakgrunn av dialog med ulike interessenter, ble løsningsforslagene godkjent i styringsgruppen og prosjektets avsluttende fase kunne iverksettes. I overgangen til denne fasen ble det klart at Utdanningsdirektoratet og Kompetanse Norge ikke kunne gå sammen om en felles anbefaling for et lærlingtorg. Hvert direktorat vil derfor levere en egen anbefaling ved oversendelse av sluttrapporten for utredningen.

3. Løsningsforslagene og brukerreisen

Behovskartleggingen viste at det forut for den formelle formidlingsprosessen finnes uløste behov i Vg1 og Vg2 for alle målgrupper (fylkeskommune, lærebedrifter og elever). For at flere søkere skal få læreplass mener prosjektet at disse behovene i Vg1 og Vg2 også bør adresseres i forbindelse med etableringen av en nasjonal portal for formidling av søkere til læreplass. Blant annet trekkes tidlig innsats, åpen dialog mellom elev og bedrift og mer helhetlig nasjonal praksis frem.

Slik foregår formidlingsprosessen

Formidlingsprosessen kan deles inn i fire faser; forberedelse, markedsfasen, aktiv formidling og utsortering (Høst m.fl. 2014):

- *Forberedelsesfasen* varer fra januar til mars. Forberedelsene handler om å gjøre elevene klare til å søke læreplass og ha kontakt med lærebedriftene.
- *Markedsfasen* starter i mars. Da åpner de fleste VIGO, og kontrakter kan inngås. En stor andel av søkerne får læreplass i denne perioden.
- *Aktiv formidlingsfase* starter i mai. Da jobbes det mer på individnivå og det gjøres aktive tiltak for å koble enkeltsøkere med enkeltbedrifter. I denne fasen er også fylkeskommunen ansvarlig for å ta kontakt med søkere som ikke har fått plass, og hjelpe dem i formidlingsprosessen.
- *Utsorteringsfasen* er den siste fasen, og varer fra august til november. I denne fasen avsluttes årets formidlingsprosess.

Figur 2 - Utklipp fra «Hvorfor får ikke alle søkere læreplass? En kunnskapsoversikt» på udir.no

De tekniske verktøyene i formidlingsprosessen til læreplass er bare ett av flere hindre for at flere søkere får læreplass². Disse funnene harmonerer med det eksisterende kunnskapsgrunnlaget og er blant annet dokumentert i Utdanningsspeilet.

Basert på disse funnene, besluttet prosjektet å jobbe ut fra en modell der alle løsningsforslagene skal bidra til hovedmålet «økt formidling av søkere til læreplass», mens bare fullkostalternativet «Nasjonalt lærlingborg» inneholder utvikling av et lærlingborg. Alle løsningsforslagene ser på elevenes brukerreise, og bygger opp til søknadsprosessen, blant annet gjennom en styrket felles praksis, informasjon og veiledning til elever og tidlig innsats støttet av en digital løsning for YFF-faget. Prosjektet foreslår at søknadsprosessen til læreplass enten er som i dag, at den løses av markedet gjennom prosjektets forslag om å åpne opp for datadeling og bedre informasjonsflyt mellom aktørene som er involvert i formidlingsprosessen, eller gjennom løsningsforslaget «Nasjonalt lærlingborg».

De tre løsningsforslagene har fått arbeidstitlene:

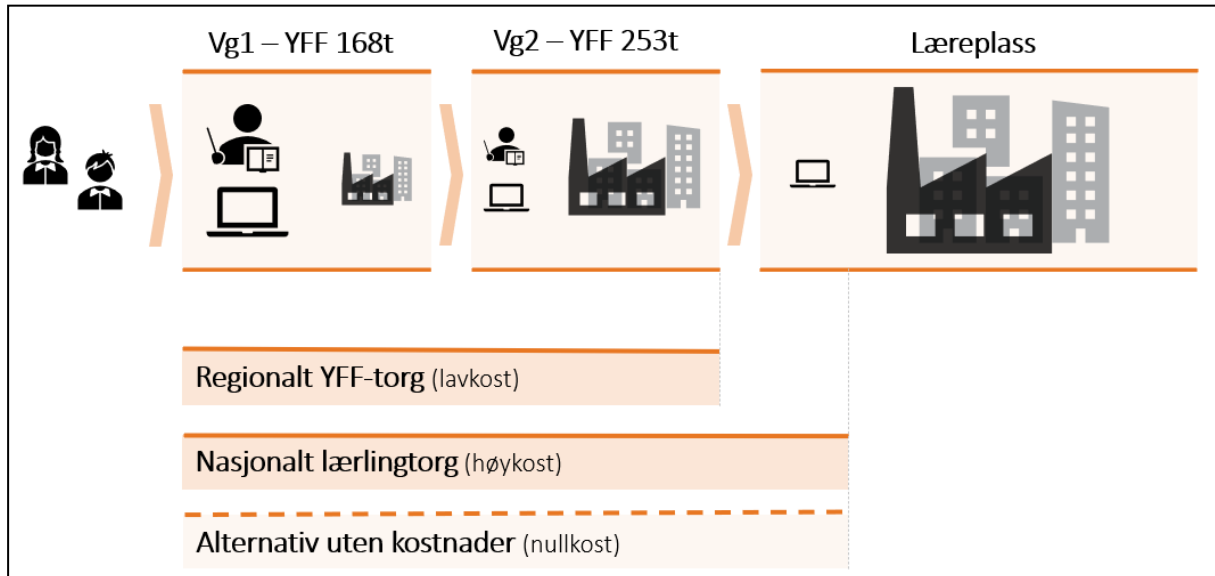
- Alternativ uten kostnader
- Regionalt YFF-torg
- Nasjonalt lærlingborg

«**Alternativ uten kostnader**» er et grunnlag de øvrige alternativene bygger videre på, og er tenkt å handle om kompetanseheving av yrkesfaglærere og å oppfordre til deling av data som er nødvendig for formidling av søkere til læreplass.

Et «**Regionalt YFF-torg**» inneholder persontilpasset informasjon og arbeidsverktøy for mer effektiv oppfølging og formidling av elever til yrkesutprøving, blant annet basert på prinsipper fra «Alternativ uten kostnader» relatert til deling av data. En vesentlig del av «Regionalt YFF-torg» er å fange oppmerksomheten til og motivere de flere enn 20% av elevene som erfaringen viser til slutt står uten læreplass.

«**Nasjonalt lærlingborg**» bygger på «Regionalt YFF-torg» og forenkler prosessen med søknad til læreplass for elev og bedrift/opplæringskontor, og effektiviserer oppfølging av søkere uten tilbud om læreplass.

² Med teknisk verktøy i formidlingsprosessen menes det ulike systemer (eks. Vigo, Aspirant og Safir) som aktørene i formidlingsprosessen benytter for å samhandle om selve søknadsprosessen.



Figur 3 - Brukerreisen for elever som starter på yrkesfag

Figuren over illustrerer hvordan de tre løsningsforslagene dekker ulike deler av brukerreisen. Elevene kommer inn på **Vg1**, hvor de har faget «**Yrkesfaglig fordypning**» (YFF) på 168 timer. Prosjektet anbefaler å utvikle et digitalt verktøy som lærer og elev kan bruke sammen til refleksjon, utdanningsvalg, CV-skriving, o.l. i YFF-faget. Det digitale verktøyet skal også kunne brukes av lærere til å organisere praksisperioder og utvide skolens bedriftsnettverk. Elevene kan bruke verktøyet til å søke praksis, øve seg på å skrive søknader og oppsummere praksisperioder. Dette gir samtidig et grunnlag for å dokumentere hvilke elever som har behov for oppfølging allerede fra Vg1.

På **Vg2** øker timetallet i «**Yrkesfaglig fordypning**», og elevene skal få mer kjennskap til det lokale arbeidslivet gjennom verktøyet og mer praksis ute i bedrifter. Lærerne vil gjennom det digitale verktøyet få et styrket grunnlag for å følge opp enkeltelever.

Når eleven til slutt skal søke «**Læreplass**», foreslår prosjektet at søkeren bruker det samme verktøyet som ble benyttet til å søke praksis på vg1 og vg2. Prosjektet foreslår at eleven skal kunne søke læreplass direkte hos en godkjent lærebedrift gjennom «Nasjonalt lærlingtorg». Systemet vil automatisk foreslå godkjente lærebedrifter hvor eleven tidligere har hatt praksis, og godkjente lærebedrifter i nærheten av eleven. Bedriftene vil kunne tilby læreplass gjennom verktøyet eller for eksempel via opplæringskontorenes egne løsninger som er integrert med lærlingtorget. Eleven skal slik føle seg tryggere i søknadsprosessen, og både elevene, skolene og fylkene kan få oppdaterte statuser i på søknader til læreplass mye tidligere enn i dagens løsning.

4. Alternativ uten kostnader (nullkostløsning)

4.1. Løsningsforslaget

«Alternativ uten kostnader» er å regne som et nullkostnadsalternativ. Forslaget inneholder derfor ingen større utviklingsprosjekter og vurderer først og fremst hvordan eksisterende løsninger kan bidra til at flere får læreplass. Målet med «Alternativ uten kostnader» er å legge til rette for datadeling i formidlingsprosessen, gi støtte til lærere, karriereveiledere og skoler i YFF-faget, og gi informasjon til elevene.

Formidlingen av søkere til læreplass skjer i dag innenfor en digital portal som eies av fylkeskommunene gjennom selskapet Vigo IKS. Det eksisterer også en rekke tjenester av private og offentlige aktører (NAV, Vigo, Finn.no, Jobbnorge.no, opplæringskontorer, m.fl.) der søkere kan «matches» med mulige lærebedrifter. For å lykkes med å digitalisere formidlingsprosessen anbefaler vi å se på muligheten for mer datadeling mellom Vigo IKS og andre aktører. Dette vil være i tråd med statens og kommunenes felles digitaliseringsstrategi «En digital offentlig sektor: Digitaliseringsstrategi for offentlig sektor 2019-2021.».

YFF er en viktig del av veien til læreplass ved at den gir elever kontakt med mulige lærebedrifter. I behovskartleggingen gjennomført av prosjektet har flere av fylkeskommunene sammenlignet YFF-utplassering i Vg1 og Vg2 med et langt jobbintervju, og de mener også at YFF har et uforløst potensial i formidlingen av elever til læreplass.

Yrkesfaglærere har en viktig rolle for å tilrettelegge og følge opp elever i YFF. «Alternativ uten kostnader» foreslår at studietilbud for yrkesfaglærere innen YFF-faget videreutvikles innenfor rammene av videreutdanningsordningen innen yrkesfag. Det er i dag et begrenset tilbud for yrkesfaglærere som vil ta videreutdanning innen YFF. «Alternativ uten kostnader» foreslår:

- Øke antall studietilbud innen YFF og sikre tilgjengelighet og geografisk spredning på samlingsbaserte tilbud.
- Gjøre om studietilbudet fra å være samlingsbasert, til å bli helt nettbasert. Eventuelt at det finnes en valgmulighet, altså både et nettbasert og et samlingsbasert studium innen YFF.

Innenfor desentralisert ordning for kompetanseutvikling er det ikke mulig å pålegge fylkeskommunene å opprette etterutdanningstilbud innenfor YFF, men fylkeskommunene kan oppfordres til å prioritere tilbud innen YFF (slik det i dag gjøres med Fagfornyelsen). Yrkesfaglærer 2 er en ordning hvor fylkeskommunene kan hente fagkompetansen fra arbeidslivet inn i skolen for å styrke de faglige aspektene ved opplæringen, samt øke elevenes motivasjon for fagene. Fylkeskommunene skal legge til rette for at ordningen bidrar til å øke yrkesfaglærernes kompetanse i fagene.

4.2. Kostnadsbilde

«Alternativ uten kostnader» kan gjennomføres uten ytterligere behov for statlig finansiering. Det forventes at tiltakene i dette forslaget kan gjennomføres innenfor rammen til alle berørte aktører og eksisterende budsjetter for blant annet revisjon av veiledere, kompetanseheving av lærere og digitalisering.

«Alternativ uten kostnader» anses derfor som et nullkostalternativ, både når det gjelder utviklings- og driftskostnader.

4.3. Positive og negative virkninger

Ett av de foreslåtte tiltakene i «Alternativ uten kostnader» er å se på økt datadeling mellom Vigo IKS og andre aktører. Mer datadeling vil i fremtiden kunne gi positive effekter gjennom å bidra til bedre informasjonsflyt mellom skole, elev, fylke og bedrift/opplæringskontor. God informasjonsflyt er en forutsetning for å samle sanntidsinformasjon på en effektiv måte, og korrekt sanntidsinformasjon er en forutsetning for presis styring. Dersom Fylkeskommunene og Vigo IKS følger anbefalingene i «Alternativ uten kostnader», blir det mulig for andre aktører som blant annet NAV (gjennom arbeidsplassen.no) og Finn.no (stillingsannonser) å utvikle verktøy som kan effektivisere samarbeidet mellom skoleeiere, opplæringskontor og bedrifter.

Et annet forslag i «Alternativ uten kostnader» er at studietilbud for yrkesfaglærere innen YFF-faget videreutvikles innenfor rammene av videreutdanningsordningen innen yrkesfag. Dette vil kunne bidra til bedre planlegging, gjennomføring og vurdering i YFF-faget, en arena som gir elevene mulighet til å prøve ut ett eller flere aktuelle lærefag slik at de kan få et godt grunnlag for å velge lærefag.

4.4. Personvern og etiske vurderinger

Prosjektet ser ingen umiddelbare etiske utfordringer ved «Alternativ uten kostnader».

Økt deling av data vil derimot møte noen utfordringer når det gjelder personvern. Store deler av dataene som forvaltes av Vigo IKS er persondata om elever. I den forbindelse har prosjektet gjennomført en innledende utredning av løsningsforslaget «Nasjonalt lærlingtorg». Juristene i advokatfirmaet Vaar skriver blant annet: *«Etter vår vurdering vil det kunne etableres et tilstrekkelig midlertidig behandlingsgrunnlag til å behandle personopplysninger i forbindelse med nasjonalt lærlingtorg gjennom presisering i tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet i første rekke, i påvente av tydelig hjemmelsgrunnlag i forskrift».*

Altså vil slik deling av elevdata være mulig, men det må gjøres et forarbeid og rammene for deling må være tydelige. Hjemmel kan gis gjennom forskriftsarbeid, eller midlertidig i et detaljert tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet. «Alternativ uten kostnader» peker ikke på noen konkrete løsninger, derfor vil enhver løsning som har utspring fra «Alternativ uten kostnader» måtte vurderes særskilt med tanke på hjemmelsgrunnlag.

Se eget vedlegg «Juridisk vurdering.pdf» for detaljer.

4.5. Forutsetninger for vellykket gjennomføring

«Alternativ uten kostnader» består av 2 hovedtiltak som hver har ulike forutsetninger for vellykket gjennomføring.

Kompetansehevende tiltak for yrkesfaglærere må ses i sammenheng med nye veiledningsressurser for faget for å ha ønsket effekt. Samtidig må tilstrekkelig mange yrkesfaglærere gjennomføre kompetansehevingen. Så fremt videreutdanningstilbudene er i tråd med anbefalingene/veiledningsressursene for yrkesfaglig fordypning, vil hver videreutdannede lærer bidra til målet om økt formidling av søkere.

For at målet om datadeling skal nås, er det å foretrekke at fylkeskommunene selv ser verdien av økt digitalisering og sammenhengen mellom deling av data og den nasjonale digitaliseringsstrategien «En offentlig sektor». Fylkeskommunene må så instruere Vigo IKS til å utvikle eller legge til rette for utvikling av sikre grensesnitt for deling av data. Deretter må datadelingen skje på en lovmessig, sikker og tillitsbyggende måte slik at resultatet blir positivt for alle involverte parter.

5. Regionalt YFF-torg (lavkostløsning)

5.1. Løsningsforslaget

«Regionalt YFF-torg» er lavkostalternativet. Dette forslaget skal bidra til å spare tid ved å forenkle administrative prosesser for yrkesfaglærere og fylkeskommunen i planleggingen og gjennomføringen av YFF-faget. Det skal bli enklere for bedrifter å ta inn elever til utplassering i Vg1 og Vg2. Elevene skal få ressurser som bidrar til økt forståelse for hva som følger med ulike utdannings- og yrkesvalg.

Prosjektet foreslår å utvikle digitale verktøy som dekker tre sentrale funksjoner:

- Den første funksjonen er en digital veiledningsressurs inspirert av utdanning.no sitt verktøy «Faget utdanningsvalg». Her foreslår prosjektet å gi elev og faglærer et verktøy for å jobbe strukturert og målrettet med YFF-faget. Verktøyet skal tilpasse informasjonen til elev og lærer etter regionale og faglige forhold. Veiledningsressurser skal samle informasjon som allerede er tilgjengelig, og samtidig gi elevene inspirerende innhold for å reflektere rundt sin egen situasjon. Disse ressursene skal være delbare, slik at karriereveiledere på og utenfor skolen også kan benytte disse i sitt arbeid. For faglærere kan det utvikles veiledere til nettverksarbeid og planlegging av utplasseringsperioder.
- Den andre funksjonen i «Regionalt YFF-torg» er en nettverksarena som bygger videre på utdanning.no

sitt verktøy for samarbeidsavtaler innen YFF-faget. Denne arenaen kan brukes til å dokumentere skolenes og bedriftenes kontaktnett og vise frem mulighetsrommet i YFF-faget og læreplasser innenfor gitte regioner. Verktøyet kan også inkludere en tilpasset versjon av finnlærebedrift.no som utgangspunkt for rekruttering av flere samarbeidsbedrifter og eventuelt lærebedrifter. Oversiktene over bedrifter i nettverksarenaen bør være integrert med Vigo.

- Den tredje og siste funksjonen i et «Regionalt YFF-torg» er en plattform for utplassering av elever i relevante opplæringsbedrifter i regionen gjennom YFF-faget. Koordinering av utplassering i større regioner er tidkrevende. Prosjektet foreslår et verktøy som forenkler denne prosessen, og som visualiserer skolenes utplasseringsperioder og bistår skoler og skoleeiere med å koordinere utplassering av elever gjennom en åpen kalenderløsning. Denne løsningen vil også være tilgjengelig for elevene. Prosjektet foreslår at systemet har en funksjon der eleven for hver utplasseringsperiode sender en «jobbsøknad» til en «søknadsbank», hvor søknadene blir evaluert av deres faglærer, et opplæringskontor eller YFF-praksisbedrifter – avhengig av hvordan den aktuelle skolen har valgt å organisere arbeidet. Eleven får trening i å skrive søknader og bedrifter kan få muligheten til å bli bedre kjent med alle elevene. På slutten av hver utplasseringsperiode kan verktøyet spørre eleven om det gikk bra eller dårlig og slik lage et grunnlag for videre oppfølging av både elever og bedrifter. Dersom Vigo IKS utvikler et verktøy for oppfølging av YFF-praksis, kan «Regionalt YFF-torg» også inkludere veiledning til dette verktøyet og integrere sin oppfølgingsfunksjon med dette. Det bør også vurderes om landingssiden med veiledningsressurser for YFF på udir.no bør suppleres med informasjon om «Regionalt YFF-torg».

«Regionalt YFF-torg» går ikke inn på selve formidlingen av elev til læreplass. Kartleggingene viser at de største utfordringene i formidlingen av søkere til læreplass er at mange elever ikke er kvalifiserte og ikke har en åpen og god dialog med potensielle lærebedrifter før de søker læreplass.

Se vedlegg «**Utredning av nasjonalt lærlingtorg - skisser.zip**» for detaljer fra løsningen.

5.2. Kostnadsbilde

«Regionalt YFF-torg» medfører både utviklingskostnader og vedvarende driftskostnader. Etter at et «Regionalt YFF-torg» er utviklet, må det finansieres videre for å sikre at redaksjonelt innhold er korrekt og relevant, samt at de tekniske løsningene er sikre, i henhold til gjeldende nasjonale standarder og i tråd med fortløpende endringer i yrkesopplæringens behov. Det må påregnes et vesentlig innsalgssarbeid og supportarbeid i den innledende driftsfasen for at løsningen skal tas i bruk.

Prosjektet estimerer utviklingskostnader for «Regionalt YFF-torg» på ca. 23 millioner kroner, mens de årlige driftskostnadene beløper seg til ca. 5,9 millioner kroner.

Se vedlegg «**Budsjetter for prosjekter og drift - Grunnlag.xlsx**» og «**Budsjetter for prosjekter og drift - Rapport.docx**» for flere detaljer.

Utviklingsbudsjettet tar høyde for utstrakt bruk av ekstern bistand til design, utvikling og brukertesting. Samtidig må en være varsom med for mye bruk av eksterne ressurser i prosjektfasen, da vil føre til utfordringer etter overlevering av løsningen til drift. Domenekunnskap vil gå tapt ved et hardt skille mellom utviklings- og driftsorganisasjonene. Som et minimum bør en fremtidig systemeier ansette kompetanse som kan jobbe med prosjektet i samarbeid med sektoren, spesielt rundt innhold og praktisk bruk av verktøyene. Ved å ansette i stedet for å benytte ekstern bistand, kan utviklingsbudsjettene reduseres, og overgangen til drift blir bedre ivaretatt.

Det estimerte driftsbudsjettet forutsetter opprettelsen av en offentlig teknisk og redaksjonell driftsorganisasjon med faste stillinger. Da dette er en løsning som er tenkt å vedvare over tid, og som skal løse kjerneoppgaver i yrkesopplæringen, har det offentlige interesse i å beholde kjernekompetansen internt for å løse løpende driftsoppgaver. Det er teknisk mulig å løse driftsoppgavene på anbud, men det er vanskelig å se at det kan bli hverken rimeligere eller mer robust enn å løse oppgaven med egne ansatte. Driftsbudsjettet forutsetter videre

at driftsorganisasjonen får årlige bevilgninger for å løse større tekniske, strukturelle og innholdsmessige oppdateringer gjennom tjenestekjøp i markedet. Disse prosjektmidlene er inkludert i driftsbudsjettet for å gi et mest mulig realistisk bilde av løsningsens forventede totale driftskostnader.

5.3. Arkitektur og ansvarsforhold

«Regionalt YFF-torg» er bygd på behov og verktøy som fantes før utredningen startet. Blant verktøyene som har inspirert, eller som er tenkt å bidra til, «Regionalt YFF-torg», er:

- Diverse Excel-ark, PowerBI-rapporter og SharePoint-løsninger
 - Gjennom den tekniske kartleggingen har vi sett at for eksempel fylker og opplæringskontor benytter ulike teknologier for å samhandle utenfor de etablerte løsningene i Vigo-universet som f.eks. QlikView eller søknadslistene som Vigo Bedrift produserer. Disse løsningene hadde ikke eksistert om det ikke var et udekket behov i sektoren.
- Lærlingregnskapet fra Vestland fylkeskommune
 - I en pilot ved noe skoler har Vestland fylkeskommune registrert alle elevers utplassering i YFF. Underveis i hver utplasseringsperiode vurderes det om eleven har mulighet til å få læreplass i bedriften og/eller om eleven generelt kan få problemer med å få læreplass. Hvis eleven ikke anses å ha mulighet i en gitt bedrift, vil eleven ved neste YFF-utplassering få prøve seg ut i en annen bedrift og/eller annet fag. Eleven følges slik opp av faglærere som er ansvarlig for å registrere informasjon om eleven, avdelingsledere og rektorer på skolene, som alle har hver sine rapporteringsnivå for oppfølging av sine elever. Dette er et svært viktig verktøy, sammen med YFF-samarbeidsavtalene på Utdanning.no, for å sikre elevene en læreplass lenge før de skal søke på det.
- Vigo
 - Vigo er fylkeskommunenes informasjonshub og forvalter av «forretningsreglene» rundt dataflyten som vedrører videregående opplæring. Blant annet lagres informasjon om elever, søkere, lærere, bedrifter, godkjenninger og kontrakter i Vigo.
- Finnlærebedrift.no
 - Dette er et verktøy som kan brukes til å kartlegge potensielle lærebedrifter og samarbeidsbedrifter i en region, og en slik funksjon er sentral for å jobbe strukturert med å utvide bedriftsnettverk på skolene.
- Samarbeidsavtaler på Utdanning.no
 - Der finnlærebedrift.no bidrar med å finne potensielle samarbeidsbedrifter, kan samarbeidsavtalene på utdanning.no formalisere samarbeidet og gjøre samarbeidet søkbart for skoler, elever, bedrifter og fylkene.

«Regionalt YFF-torg» har ikke som mål å erstatte alle disse løsningene, men bidra til å integrere disse bedre med hverandre, og presentere helheten på ett sted.

Vigo sitter på mange eksisterende løsninger og mye data innenfor videregående opplæring. Vigo fortsetter som masterdatabase for videregående opplæring, mens «Regionalt YFF-torg» og andre systemer kan bruke et API for å hente og oppdatere Vigo etter et sett med spesifikke forretningsregler, litt etter modell fra betalingstjenestedirektivet PSD2³. Prosjektet mener dette kan være et steg i retning den statlige og kommunale

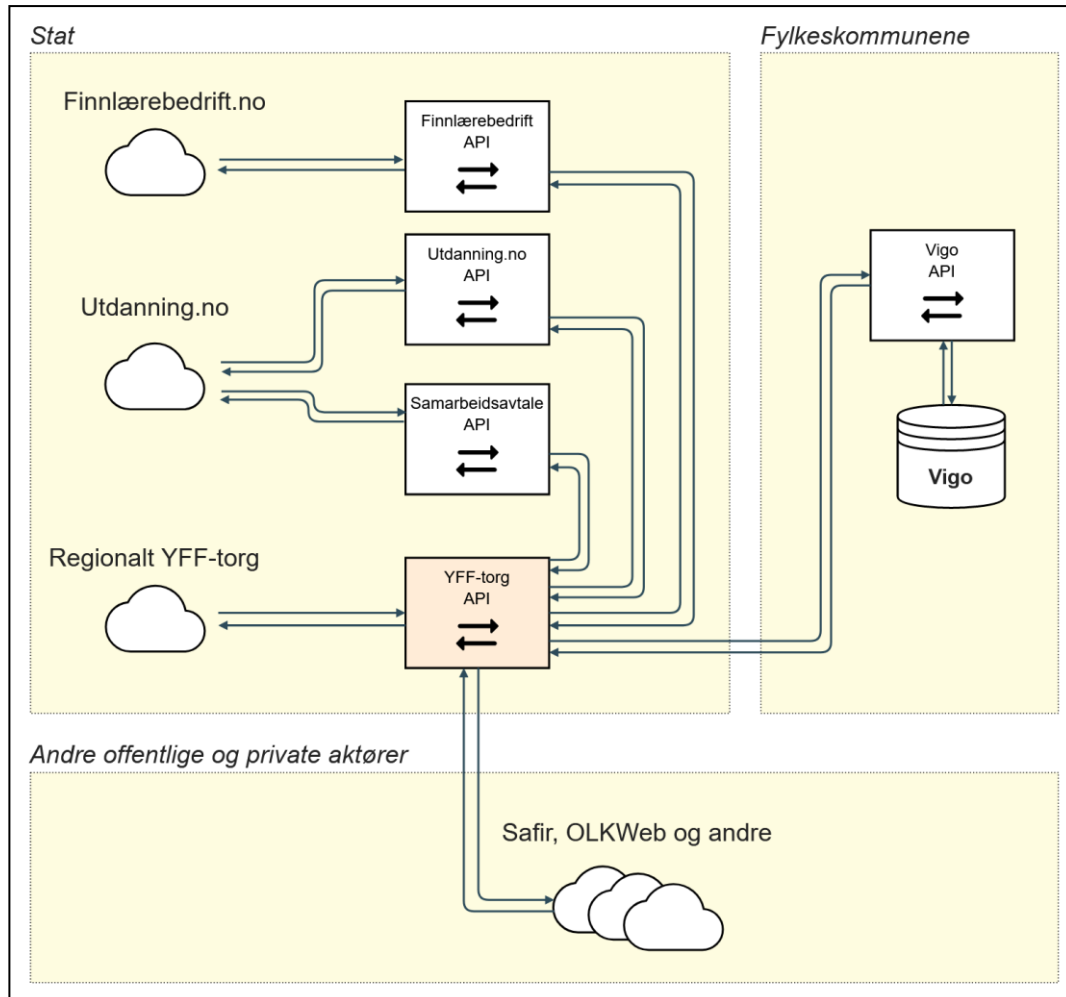
³ Dette er et EU-direktiv som regulerer betalingsformidlingen i EU og EØS. Finansnorge.no forklarer enkelt hvilke tjenester en kunde kan få tilgang til med PSD2: «1 dag må kundene betale med kort i butikk eller på nett, eller i nettbank. For å få oversikt over sine kontoer må kunden bruke nettbank. PSD2 åpner for at disse betalingstjenestene kan utføres ved hjelp av andre enn bankene. Disse nye tilbyderne/aktørene (som ikke trenger å være bank) kan i tillegg til å utføre rene betalinger på vegne av kundene, også innhente informasjon fra kundens konti og sammenstille disse på tvers av bankene dersom kunden har kundeforhold i flere banker»

digitaliseringsstrategien «En offentlig sektor». På sikt vil dette grepet kunne spare fylkeskommunene for store utviklingskostnader, ved at private aktører i fremtiden kan skape innovative løsninger og kommende behov som arbeidslivet måtte ha, uten offentlig finansiering.

Funksjonalitet som allerede finnes i finnlærebedrift.no og samarbeidsavtale-verktøyet fra Utdanning.no er foreslått å være en del i «Regionalt YFF-torg». Vi anbefaler primært at tjenestene integreres ved hjelp av API'er og at finnlærebedrift.no og samarbeidsavtalene lever videre der de befinner seg i dag. Finnlærebedrift.no benyttes av flere tusen brukere hver måned, mens det finnes noen tusen samarbeidsavtaler på Utdanning.no. Dermed vil det ikke være i brukernes interesse at disse verktøyene brått legges ned. Over tid kan det likevel være et alternativ at finnlærebedrift.no legges ned som selvstendig tjeneste og blir en del av «Regionalt YFF-torg», samt at samarbeidsavtalene flyttes helt ut av Utdanning.no og over på «Regionalt YFF-torg».

I en fremtidig arkitektur ser prosjektet for seg et knippe nøkkelkomponenter:

- Vigo masterbase
 - Datamodell og sikker lagring av fylkeskommunale data
- Vigo API
 - Forretningslogikk for lesing og skrivning av data til Vigo masterbase (sende søknader, lese søkerlister, lese godkjente lærebedrifter, tilby praksisplass)
- Finnlærebedrift API
 - Hente ut bedriftslistene til ulike formål (potensielle lærebedrifter, potensielle samarbeidsbedrifter, ringelister for nettverksbygging)
- Utdanning.no API
 - Hente ut informasjonsartikler, yrkesinformasjon og utdanningsinformasjon fra Utdanning.no (dette finnes allerede til en viss grad)
- Samarbeidsavtale API
 - Forretningslogikk for å opprette, endre, akseptere, avslå og liste opp samarbeidsavtaler.
- YFF-Torg API
 - Forretningslogikk for å opprette praksisperioder, søke til praksisperiode, liste opp søkere til praksisperiode og tilby praksisplass
- En eventuell felles nasjonal kompetanseplattform
 - En slik plattform er delvis fortsatt under utredning, og det foreligger ikke noen beslutning om hva slags løsning som vil bli realisert. Blant forslagene til kompetanseplattform er det foreslått funksjonalitet som lagring av personlige profiler, CV og andre elementer som kan være av stor nytte til «Regionalt YFF-torg». Der kompetanseplattformen skal ha et livslangt perspektiv, handler «Regionalt YFF-torg» bare om videregående yrkesfag, men hvis det opprettes en nasjonal kompetanseplattform, bør selvsagt også «Regionalt YFF-torg» bidra inn i og dra nytte av den nasjonale løsningen.



Figur 4 - Arkitektur og ansvarsforhold for «Regionalt YFF-torg»

Figuren over illustrerer hvordan «Regionalt YFF-torg» kan koordinere data og dataflyt fra en rekke tjenester. Løsningsforslaget vil både kunne tilby helhetlig og sammenstilt informasjon i en nettportal («Regionalt YFF-torg») og via et API til andre som måtte ha et tjenstlig behov for det, som Safir, OLKWeb, fylkeskommunenes egne løsninger med behov for «real time data», m.fl.

Prosjektet foreslår at «Regionalt YFF-torg» og API-et utvikles som en statlig nasjonal løsning, mens fylkeskommunene beholder kontrollen over dataene.

5.4. Medieinnhold

«Regionalt YFF-torg» har et prosjektbudsjett for innholdsproduksjon på 2,3 MNOK og et årlig driftsbudsjett på 1,2 MNOK. Disse midlene mener prosjektet er nødvendige for å produsere kvalitetsinnhold som treffer yrkesfagelevne som har størst sjanse for å falle fra. Dette skal være innhold som er lettfattelig og attraktivt, det skal vise bredden i utdanningstilbudet og det skal vise mulighetene for at alle kan inkluderes og hvilke krav som stilles i arbeidslivet. Innholdet skal være delbart, og ideelt sett ønsker prosjektet å vise ekte lærlinger, yrkesutøvere og bedrifter. Det å vise innhold som ikke er lagd ved bruk av skuespillere har vist seg å medføre utfordringer med tanke på personvern. Innledende juridiske vurderinger viser likevel at det er mulig å få til, med et robust system for innhenting og vedlikehold av samtykker.

For at medieinnholdet skal oppleves relevant og være attraktivt, må det være oppdatert og stadig fornyes. Prosjektet har derfor foreslått at det må settes av midler til å fornye alt innhold i en rotasjon på 2 år.

Innledningsvis hadde prosjektgruppen foreslått et veldig mye høyere innholdsbudsjett for løsningen. Det var blant annet planlagt å produsere flere hundre videoer med god spredning av faglig og regionalt innhold, men etter signaler om at det ville bli alt for dyrt, ble dette kuttet betydelig til ca. 35 videoer av god kvalitet innenfor prosjektets midler. For at dette ikke skal gå for mye på bekostning av hvor attraktiv løsningen blir for ungdommen, forutsetter prosjektet at «Regionalt YFF-torg» kan hente innhold fra andre nettportaler som f.eks. filmbaserte yrkes- og lærlingintervjuer fra Utdanning.no.

Uten et rikt mediebibliotek vil «Regionalt YFF-torg» fort bli veldig «teoritungt», og vi vet at ulike elever lærer og motiveres på ulike måter. Video er i den sammenheng et viktig og tidsriktig media å satse på.

5.5. Positive og negative virkninger

Dersom tiltakene i «Alternativ uten kostnader» legger grunnlaget for bedre datadeling mellom Vigo IKS og andre aktører, kan «Regionalt YFF-torg» bygge videre på dette. Ved at «Regionalt YFF-torg» implementerer og tilbyr sikre, verdiforøkende API-er som sammenstiller data fra ulike tjenester, vil fylkeskommunene, opplæringskontor, større lærebedrifter og andre offentlige aktører ikke lenger risikere å utvikle verktøy som ikke snakker sammen for å dekke særskilte behov som Vigo eller andre løsninger ikke klarer å ta høyde for.

Hvis for eksempel Vestland hadde hatt tilgang til et slikt API da de utarbeidet lærlingregnskapet første gang, kunne elevlister, klasselister og bedrifter vært kontinuerlig integrert med Vigo, samarbeidsavtaleverktøyet og finnlærebedrift, i stedet for å bli manuelt kopiert inn i systemet ved begynnelsen av hvert skoleår. Skoleeieren kunne blant annet unngått personvernproblematikk ved å benytte et API for kontinuerlige integrasjoner. Elever som slutter på skolen risikerer ikke lenger å bli liggende i manuelt oppdaterte systemer frem til neste år, og skolene kunne spart ressurser ved at lister med nye bedrifter i skolenes nettverk blir overført og oppdatert automatisk i stedet for manuelt. Dette er bare et eksempel på hvordan deling av data og det å legge til rette for fremtidige integrasjoner kan bidra til en mer effektiv offentlig forvaltning. Erfaring fra for eksempel transportsektoren og banksektoren tilsier at når det åpnes opp for å dele data, så kommer innovative tjenester etter. I transportsektoren finnes det utallige tredjeparts reisepanleggere som lar brukerne planlegge reiseruter på tvers av konkurrerende tog-, buss- og flyselskaper, til stor nytte for alle parter. I banksektoren har betalingstjenestedirektivet åpnet opp for at transaksjoner som berører kontoer i en bank kan gjennomføres fra hvilken som helst finansiell plattform der kunden har et kundeforhold – for eksempel fra en app levert av et selskap som ikke er en bank (f.eks. Vipps).

Det er vanskelig å trekke frem utelukkende negative virkninger av «Regionalt YFF-torg», men det finnes flere virkninger av verktøyet som har en viss grad av kontrovers.

Dialog med hovedorganisasjonene avdekker at det finnes en viss skepsis mot å legge opp til at arbeidslivet skal bidra enda mer i yrkesopplæringen. De påpekes at det kanskje ikke finnes mer kapasitet enn hva vi ser i dag, og at økt yrkesutprøving i YFF-faget kan gå ut over antall læreplasser.

Et annet ofte sett argument er at løsningen kan fordreie maktbalansen mellom skole, bedrift og opplæringskontor i favør av skolen. Altså at opplæringskontorene får en mindre rolle enn tidligere. Dette vil bare være riktig dersom opplæringskontorene ikke griper mulighetene til å bruke «Regionalt YFF-torg» som et nettverksverktøy for å knytte skoler med bedrifter. Opplæringskontor kan bruke «Regionalt YFF-torg» as-is som arbeidsverktøy, eller de kan integrere sine løsninger gjennom et API. Om ønskelig vil opplæringskontor slik kunne inngå avtaler på vegne av sine medlemsbedrifter inne i verktøyet, slik at verktøyet kan skape en ny arena der opplæringskontorene kan bidra.

Ved å innføre et «Regionalt YFF-torg», vil enkelte grupper kunne argumentere for at det påfører lærere enda en IT-løsning i deres hverdag. Dette er et velkjent argument mot innføring av nye IT-løsninger. Prosjektet mener derimot at gjennom å integrere mange systemer i én flate, så reduseres antall systemer lærerne må kjenne til i

sin hverdag. Et nytt IT-system vil likevel være et vanskelig innsalg, da nye løsninger og systemer som regel møter skepsis.

«Regionalt YFF-torg» er først og fremst tenkt for å støtte elevene på deres vei mot læreplass. For elevene skal verktøyet har et varig positivt bidrag ved at YFF-faget blir mer forutsigbart. Blant annet ved at persontilpassede støtteressurser til faget blir gjort åpen tilgjengelig på nett, og ved at elevens praksisperioder planlegges og koordineres i et digitalt verktøy. Elevene skal oppleve at YFF-faget i større grad åpner opp om deres muligheter i det regionale arbeidsmarkedet og forbereder eleven på kavene som stilles som søker til, og deltager i, arbeidslivet.

Faglærere vil oppleve at de får et nytt verktøy de må sette seg inn i. Verktøyet vil i en overgangsperiode oppleves som nytt og ukjent. På sikt skal likevel verktøyet bidra til å støtte opp under forberedelser til klasseundervisning med å planlegge og koordinere praksisperioder i YFF-faget. I sum mener prosjektet at lærerne vil spare tid ved innføringen av dette verktøyet, sammenlignet med å gjøre de samme oppgavene uten verktøyet.

5.6. Personvern og etiske vurderinger

Økt deling av data vil møte noen utfordringer når det gjelder personvern. Store deler av dataene som skal passere gjennom «Regionalt YFF-torg» er personopplysninger om elever, men også kontaktpersoner i bedrifter og skoler når det gjelder f.eks. samarbeidsavtaler.

Juristenes vurdering er at systemeier av et «Regionalt YFF-torg» vil være behandlingsansvarlig for disse personopplysningene, noe som følger av Artikkel 4 nr. 7 i personvernforordningen (GDPR) som definerer dette som:

«en fysisk eller juridisk person, en offentlig myndighet, en institusjon eller ethvert annet organ som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke midler som skal benyttes»

Den behandlingsansvarliges ansvar er særlig definert i og med GDPR artikkel 24. Den behandlingsansvarlige må blant annet påse at tekniske og organisatoriske tiltak for å sikre og påse at behandlingen utføres i samsvar med personvernforordningen.

Formålet med behandling av personopplysninger gjennom lærlingtorg, er å samkjøre og verdioke informasjon, som i nåværende ordning er spredt på tvers av ulike plattformer, slik at denne effektivt kan formidles direkte mellom lærlingene, lærere og lærebedriftene. Mer overordnet er formålet å unngå at lærlinger går uten lærlingplass samtidig som lærebedrifter har ubesatte stillinger, slik undersøkelsene det vises til i utredningen illustrerer at skjer etter dagens ordning.

De samme vurderinger som er gjort for «Nasjonalt lærlingtorg», og som er nevnt under «Alternativ uten kostnader», er gjeldende for «Regionalt YFF-torg». Juristene i advokatfirmaet Vaar skrev i sin vurdering: «Etter vår vurdering vil det kunne etableres et tilstrekkelig midlertidig behandlingsgrunnlag til å behandle personopplysninger i forbindelse med nasjonalt lærlingtorg gjennom presisering i tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet i første rekke, i påvente av tydelig hjemmelsgrunnlag i forskrift».

Altså vil slik deling av elevdata være mulig, men det må gjøres et forarbeid og rammene for deling må være tydelige. Hjemmel kan gis gjennom forskriftsarbeid, eller midlertidig i et detaljert tildelingsbrev fra Kunnskapsdepartementet. «Regionalt YFF-torg» er en konkret løsning som kan brukes som utgangspunkt for å etablere et hjemmelsgrunnlag i tildelingsbrev eller forskrift.

Et annet punkt som har blitt vurdert juridisk er medvirkning av «ekte personer» i innhold på «Nasjonalt lærlingtorg», med direkte overføringsverdi til «Regionalt YFF-torg». Juristene konkluderer med at det vil være mulig å benytte samtykke som hjemmelsgrunnlag i dette tilfellet, men at en må være påpasselig med at det skal være like lett trekke samtykket som det er å gi det. Det er viktig at innholdet som publiseres ikke knyttes opp til

elevene på en slik måte at det utfordrer maktbalansen og slik rokker ved frivilligheten av samtykket. For å unngå denne problematikken helt, anbefaler juristene å bruke mediabanker og skuespillere.

Juristene poengterer også at etter Artikkel 32 skal den behandlingsansvarlige og databehandleren gjennomføre egnede tekniske og organisatoriske tiltak for å oppnå et tilstrekkelig sikkerhetsnivå med hensyn til risikoen behandlingen innebærer, herunder ved bl.a. bruk av pseudonymer og kryptering av personopplysninger, og evne til å sikre vedvarende konfidensialitet, integritet, tilgjengelighet og robusthet i systemet som tjenesten bygger på.

For å sikre at et «Regionalt YFF-torg» utvikles i tråd med personvernprinsippene, og at sikkerhetsnivået tilknyttet løsningen er tilstrekkelig høyt, anbefaler juristene å gjennomføre en personvernkonsekvensvurdering (DPIA), før behandlingen starter, med hensyn til det tekniske og organisatoriske ved tjenesten, jf. GDPR Kapittel 7 om DPIA, se GDPR Artikkel 35.

Se vedlegg «[Juridisk vurdering.pdf](#)» for detaljer.

Når det gjelder etiske vurderinger, planla prosjektet i starten å legge opp til en løsning der man lar elever selv velge om de ville dele karakterer, fravær og særskilte behov for tilpasset opplæring hos bedriften. Hypotesen var at dette skulle bidra til mer åpenhet og mer tillitsfull dialog. Etter å ha testet konseptet på yrkesfaglærere og bedrifter, ble det tydelig at det er problematisk å pålegge elevene å gjøre disse vurderingene selv.

Bedriftene som ble intervjuet hadde en klar tendens til å se bort fra elever om ikke delte alt som kunne deles, mens faglærerne som ble intervjuet var klare på at elevene ikke er modne nok til å gjøre disse vurderingene selv. Selv om behovskartleggingen tydelig sier at bedriftene og elevene har behov for en åpnere og mer tillitsfull dialog, så vi at dette ikke kan løses gjennom deling av informasjon. Prosjektet justerte derfor på løsningen, slik at den nå legger opp til mer variert praksis for elevene, faglæreren kan gjøre en mer bevisst tildeling av praksisbedrifter slik at hver elev får et mer tilpasset opplegg og flere elever og bedrifter får prøvd ut hvordan de passer sammen. Dette skjer primært gjennom at faglærer ser elevens praksishistorikk og tilbakemeldinger på gjennomført praksis.

En annen vurdering som ble gjort helt innledningsvis, handlet om målgruppen for verktøyet. Det ville vært fristende å lage et spesialverktøy utelukkende for dem som ikke blir formidlet. Imidlertid har prosjektet konkludert at dette ville være stigmatiserende, og at det heller ikke er sikkert det ville fanget opp de riktige elevene. Vi har derfor valgt å foreslå en verktøykasse som alle yrkesfagelever skal bruke i YFF-faget, med elementer som vil bidra til å fange opp de som viser seg å ha utfordringer i kontakt med arbeidslivet gjennom yrkesutprøving. Denne fremgangsmåten tror vi vil bidra til å heve kvaliteten av YFF-faget spesielt, og yrkesopplæringen generelt.

5.7. Forutsetninger for vellykket gjennomføring

«Alternativ uten kostnader» legger grunnlaget for bedre datadeling mellom Vigo IKS og andre aktører. Det er en forutsetning for «Regionalt YFF-torg» at fylkeskommunene og Vigo IKS følger anbefalingene fra «Alternativ uten kostnader» slik at «Regionalt YFF-torg» bygge videre på dette.

Hjemmelsgrunnlaget for innhenting og deling av personopplysninger må være på plass i en tidlig fase av prosjektet, slik at en unngår utfordringer med uthenting av data, spesielt fra Vigo.

Selv om behandlingsansvarlig har det riktige hjemmelsgrunnlaget for å innhente personopplysninger, gjenstår fremdeles det praktiske rundt innhenting. Her er Vigo helt sentral. Det er å foretrekke at fylkeskommunene selv ser verdien i deling av data og legger til rette for at Vigo og «Regionalt YFF-torg» samarbeider tett om utviklingen av APIer, utveksling av data og sikring av personopplysninger. Manglende samarbeid med Vigo vil føre til betydelig økt risiko for at utvekslingen av data og sikringen av personopplysningen skjer på feil grunnlag, da Vigo sitter på domenekunnskap som er nødvendig for en helhetlig og sikker løsning.

Når verktøyet er utviklet, vil fremdeles innfasingen være krevende. Det er ikke nok at verktøyet er ferdig, det må også tas i bruk i sektoren for å få effekt. Tidligere har Utdanning.no-miljøet hatt hell med å utøve utstrakt

sektorkontakt med fylkesvise workshops og informasjonspakker for å nå ut til sektoren med nasjonale løsninger. Dette er imidlertid en tidkrevende oppgave som betinger at det settes av dedikerte ressurser over tid, gjerne over 2-3 år frem til verktøyet er etablert. En slik form for sektorkontakt er også verdifull for å hente innspill til justeringer som må gjøres for at systemet skal kunne tas i bruk på en hensiktsmessig måte. Det vil alltid finnes regionale og faglige behov som ikke fanges opp i første versjon en felles løsning. Disse må identifiseres, prioriteres og eventuelt tas opp i en fellesløsning.

For det fremtidige omdømmet er det viktig å lansere et velintegret og gjennomtenkt system. Ved lanseringstidspunkt må systemet allerede forenkle hverdagen til lærerne. Lærerne er de som får den viktigste oppgaven med å innføre systemet i praksis for sine elever, legge til rette for variert yrkesutprøving, oppfølging og å hjelpe elevene å knytte kontakter med det regionale arbeidslivet.

Kompetansehevende tiltak i «Alternativ uten kostnader» må ses i sammenheng både med nye veiledningsressurser for YFF-faget og nye nasjonale verktøy for å ha ønsket effekt. På samme måte som ved «Alternativ uten kostnader», må tilstrekkelig mange yrkesfaglærere gjennomføre kompetansehevingen. Så fremt de kompetansehevende tiltakene er i tråd nasjonal veileder for YFF-faget og samtidig praksisrettet mot verktøyet «Regionalt YFF-torg», vil hver videreutdannede lærer bidra til målet om økt formidling av søkere.

For at verktøyet skal lykkes og oppfattes som attraktiv og tidsriktig av sine brukere, stiller det krav til innhold som fenger brukergruppene, samt innhold tilpasset sosiale medier.

Et gjennomføringsprosjekt må selvsagt også ha tilgang til tilstrekkelige kvalifiserte ressurser, samt en tids- og kostnadsramme som muliggjør en forsvarlig gjennomføring av prosjektet.

6. Nasjonalt lærlingtorg (fullkostløsning)

6.1. Løsningsforslaget

«Nasjonalt lærlingtorg» skal bidra til å forenkle og effektivisere formidlingsprosessen til lære plass og frigjøre tid til det øvrige formidlingsarbeidet. Det skal bli enklere enn i dag å tidlig identifisere søkere til lære plass med behov for oppfølging i søknadsprosessen.

«Nasjonalt lærlingtorg» skal bidra til å styrke YFF-faget, ved å legge til rette for deling av pedagogiske støtteressurser og innhold rettet mot både faglærere og elever.

Hvis en legger til grunn at man blir god på det man øver seg mye på, kan man anta at elever og bedrifter gjennom «Regionalt YFF-torg» har blitt gode på å bruke digitale verktøy med mål om å møtes på en arbeidsplass. De har utvekslet informasjon, lært hverandre å kjenne og har en åpnere og mer tillitsfull dialog. Dette vil spare skolene for grunnleggende veiledning av søkere når den formelle formidlingsprosessen til lære plass skal starte. Prosjektet foreslår derfor at søknadsprosessen til lære plass kan starte innenfor rammene til plattformen skolene bruker til yrkesutprøving i «Regionalt YFF-torg». Prosjektet foreslår at elevene søker, sender sin CV og formidler sine ønsker om lære plass på samme måte som de gjør i YFF-faget. Prosjektet forventer at dette resulterer i spart oppfølgingstid på vegne av skolene, ved at søkerne nå initierer en prosess de er trygge på og har gjort mange ganger tidligere.

Et «Nasjonalt lærlingtorg» forslås å ha informasjon om lærebedrifter, lære plasser, opplæringskontor og søkere fra alle fylker, mens visningen er tilpasset det fylket for eksempel eleven, faglæreren eller formidlingsansvarlige har tilhørighet i. På denne måten får elever helhetlig informasjon om tilgjengelige lære plasser, mens fylkene og skolene får samleoversikt over lære plasser og elever i sitt fylke og omkringliggende fylker.

I «Nasjonalt lærlingtorg» er det innforstått å gjenbruke eksisterende systemer som støtter opp under dagens formidlingsprosess. Det vil si at elevinformasjon, godkjenning av bedrifter, signering av kontrakter og så videre, fremdeles kan ligge i Vigo. Prosjektet mener det er lite hensiktsmessig å skifte ut Vigo med noe annet, og behovskartleggingen peker på at de fleste heller ikke ønsker det. Privatister vil fremdeles kunne benytte Vigos

løsninger eller andre løsninger hvis det er aktuelt. Vigo og «Nasjonalt lærlingborg» vil kunne fungere parallelt, for eksempel i en innføringsfase der fylke for fylke innrulleres i en ny løsning over et år eller to.

Det foreslås at både «Nasjonalt lærlingborg» og «Regionalt YFF-torg» integreres med Vigo. Prosjektet ønsker å bidra til å åpne opp for at opplæringskontorenes og bedriftenes eksisterende løsninger, for eksempel OLKWEB og Safir, enklere kan få sømløse integrasjoner med Vigo sine systemer. Gjennom dette grepet skal «Nasjonalt lærlingborg» bidra til at alle aktører kan få den samme informasjonen til enhver tid, færre lokale løsninger som ikke er koblet til hverandre, hyppigere oppdateringer og mer presis beskrivelse av status på søknader til læreplan, sammenlignet med dagens system der for eksempel statusoppdateringer og kobling til bedrift ofte ikke skjer før etter at elevens karakterer er registrert i Vigo.

Dette krever ingen endringer i datastrukturene i Vigo, da «Nasjonalt lærlingborg» kan mellomlagre datastrukturer som per i dag ikke støttes i Vigo. På sikt tror prosjektet at en kultur for deling av data og integrasjoner fremfor lukkede siloer kan bidra til betydelig innovasjon og enda bedre tjenester tilpasset de ulike brukergruppene.

Et forslag om å visualisere status i formidlingsarbeidet mer presist er også inkludert i «Nasjonalt lærlingborg». Fylkene skal kunne bruke tiden mer effektivt innrettet mot de som trenger det mest.

Se vedlegg «**Utredning av nasjonalt lærlingborg - skisser.zip**» for detaljer fra løsningen.

6.2. Kostnadsbilde

«Nasjonalt lærlingborg» medfører både utviklingskostnader og vedvarende driftskostnader. Etter at et «Nasjonalt lærlingborg» er utviklet, må det finansieres videre for å sikre at redaksjonelt innhold er korrekt og relevant, samt at de tekniske løsningene er sikre, i henhold til gjeldende nasjonale standarder og i tråd med fortløpende endringer i yrkesopplæringens behov. Det må også påregnes et vesentlig innsalgssarbeid og supportarbeid i den innledende driftsfasen for at løsningen skal tas i bruk.

Prosjektet estimerer utviklingskostnader for «Nasjonalt lærlingborg» på ca. 38,3 millioner kroner, mens de årlige driftskostnadene beløper seg til ca. 9,1 millioner kroner. Dette inkluderer kostnadene ved å utvikle og drifte «Regionalt YFF-torg», da «Nasjonalt lærlingborg» er en utvidelse av dette. Merkostnaden ved å utvikle et «Nasjonalt lærlingborg» er dermed på ca. 15,4 millioner kroner, og driften gir en merkostnad på ca. 3,2 millioner kroner per år.

Se vedlegg «**Budsjetter for prosjekter og drift - Grunnlag.xlsx**» og «**Budsjetter for prosjekter og drift - Rapport.docx**» for flere detaljer.

Utviklingsbudsjettet tar høyde for utstrakt bruk av eksternt bistand til design, utvikling og brukertesting. Samtidig må en være varsom med for mye bruk av eksterne ressurser i prosjektfasen, da vil føre til utfordringer etter overlevering løsningen til drift. Domenekunnskap vil gå tapt ved et hardt skille mellom utviklings- og driftsorganisasjonene. Som et minimum bør en fremtidig systemeier ansette kompetanse som kan jobbe med prosjektet i samarbeid med sektoren, spesielt rundt innhold og praktisk bruk av verktøyene. Ved å ansette i stedet for å benytte eksternt bistand, kan utviklingsbudsjettene reduseres, og overgangen til drift blir bedre ivarettatt.

Det estimerte driftsbudsjettet forutsetter opprettelsen av en offentlig teknisk og redaksjonell driftsorganisasjon med faste stillinger. Da dette er en løsning som er tenkt å vedvare over tid og som skal løse kjerneoppgaver i yrkesopplæringen, har det offentlige interesse å beholde kjernekompetansen internt. Det er teknisk mulig å løse driftsoppgavene på anbud, men det er vanskelig å se at det kan bli hverken rimeligere eller mer robust enn å løse oppgaven med egne ansatte. Driftsbudsjettet forutsetter videre at driftsorganisasjonen får årlige bevilgninger for å løse større tekniske, strukturelle og innholdsmessige oppdateringer gjennom tjenestekjøp i markedet. Disse midlene er inkludert i driftsbudsjettet for å gi et mest mulig realistisk bilde av løsningens forventede totale driftskostnader.

6.3. Arkitektur og ansvarsforhold

Som «Regionalt YFF-torg», er «Nasjonalt lærlingtorg» bygd på behov og verktøy som fantes før utredningen startet. «Nasjonalt lærlingtorg» tilfører ingen vesentlige arkitekturkomponenter, men bygger videre på det som etableres for «Regionalt YFF-torg».

Blant verktøyene som har inspirert «Nasjonalt lærlingtorg» er:

- Aspirant og Safir
 - Aspirant er et kommersielt verktøy som benyttes av enkeltbedrifter og opplæringskontor. Her kan elevene søke om læreplass. Når de blir lærlinger flyter informasjonen om eleven over i OLKWEB som er utviklet av samme leverandør. OLKWEB er et system for oppfølging av lærlinger, og ikke isolert sett relevant for formidling av søkere til læreplass.
 - Safir er tilsvarende OLKWEB for oppfølging av lærlinger, men brukes også av noen opplæringskontorer til søknad til læreplass.
- Diverse Excel-ark, PowerBI-rapporter og SharePoint-løsninger
 - Gjennom den tekniske kartleggingen har vi sett at for eksempel fylker og opplæringskontor benytter ulike teknologier for å samhandle utenfor de etablerte løsningene i Vigo-universet som f.eks. QlikView eller søknadslister som Vigo Bedrift produserer. Disse løsningene hadde ikke eksistert om det ikke var et udekket behov i sektoren.
- En eventuell felles nasjonal kompetanseplattform
 - En slik plattform er delvis fortsatt under utredning, og det foreligger ikke noen beslutning om hva slags løsning som vil bli realisert. . Blant forslagene til kompetanseplattform er det foreslått funksjonalitet som lagring av personlige profiler, CV og andre elementer som kan være av stor nytte til «Nasjonalt lærlingtorg». Der kompetanseplattformen skal ha et livslangt perspektiv, handler «Nasjonalt lærlingtorg» bare om videregående yrkesfag, men hvis det opprettes en nasjonal kompetanseplattform, bør selvsagt også «Nasjonalt lærlingtorg» bidra inn i og dra nytte av den nasjonale løsningen.

«Nasjonalt lærlingtorg» har på samme måte som «Regionalt YFF-torg» ikke nødvendigvis som mål å erstatte de nevnte løsningene, men integrere disse med hverandre slik at informasjonen flyter bedre og slik at det er mulig å presentere helheten på ett sted.

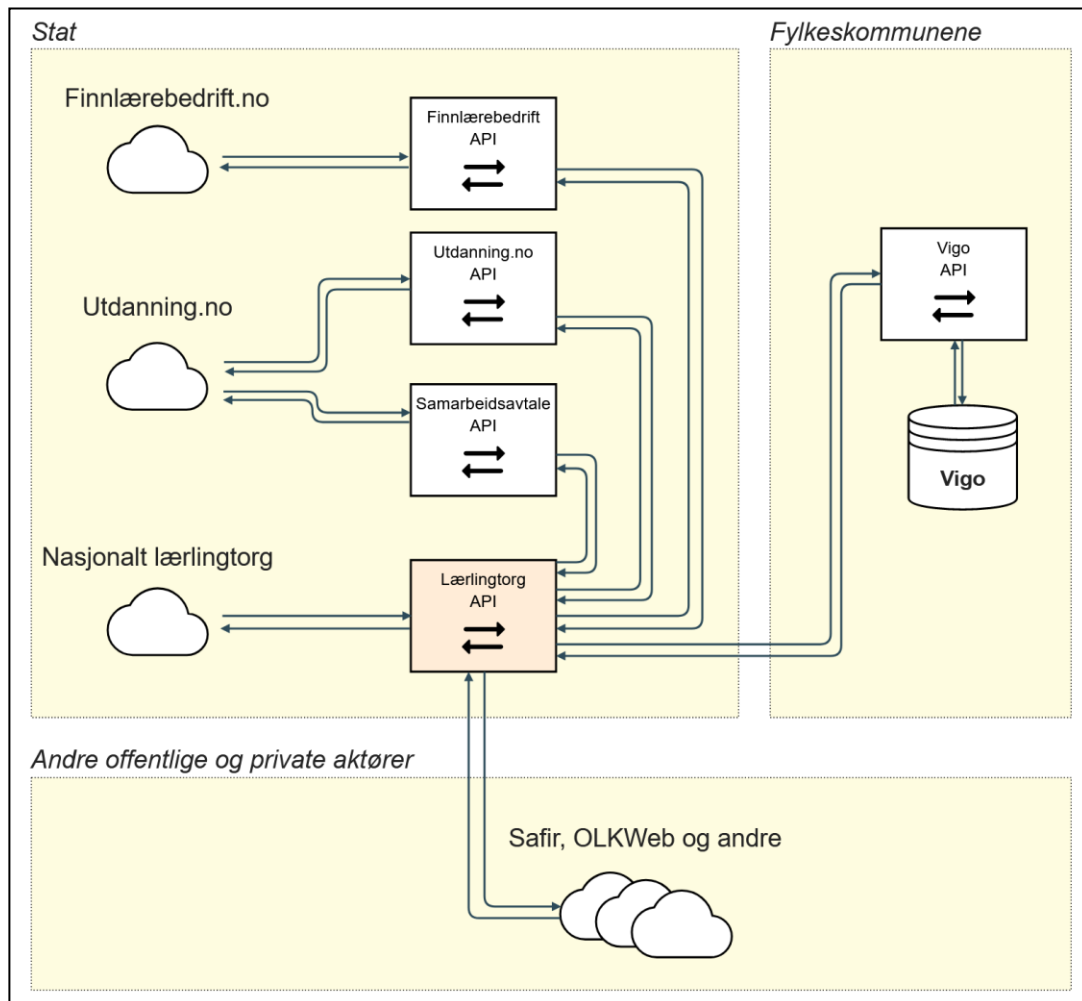
Prosjektet vurderer at en tettere integrasjon av opplæringskontorenes løsninger (for eksempel Aspirant og Safir) med Vigo kan være mulig å få til, selv om det avhenger av at kommersielle interesser ser en merverdi i det. I den forbindelse mener vi det er naturlig at «Nasjonalt lærlingtorg» utvikler en enklere søknadsprosess som integreres med Vigos nåværende system. Denne integrasjonen dokumenteres, slik at andre aktører kan tilby søknad og opptak til læreplass på de plattformene bedriftene og opplæringskontorene ønsker å profilere seg på. Dette vil kunne gi et rikere økosystem rundt læreplasser, og på sikt gi store kostnadsbesparelser og andre gevinster for det offentlige, ved at det oppstår nye markeder og nisjer.

Vigo vil være sentral i «Nasjonalt lærlingtorg». Prosjektet foreslår å bygge videre på integrasjonene som allerede vil være etablert med Vigo i forbindelse med «Regionalt YFF-torg». Selv om «Nasjonalt lærlingtorg», «Aspirant» eller «Safir» gjennomfører søknadsprosessen, vil all data fremdeles lagres sentralt i Vigo.

Nye eller utvidede komponenter i «Nasjonalt lærlingtorg»:

- Vigo API
 - Utvides til å tillate å søke læreplass, tilby læreplass og signere kontrakt.
- Finnlærebedrift API
 - Utvides til å hente ut bedriftslistene til nye formål (potensielle lærebedrifter, potensielle samarbeidsbedrifter, ringelister for nettverksbygging)
- Utdanning.no API

- Hente ut informasjonsartikler, yrkesinformasjon og utdanningsinformasjon fra Utdanning.no (dette finnes allerede til en viss grad)
- Læreplassweb API
 - Inneholder forretningslogikk for å sende søknad om læreplass til bedrift, tilby læreplass, liste opp søkere og dere status.



Figur 5 - Arkitektur og ansvarsforhold for "Nasjonalt lærlingborg"

Figuren over illustrerer hvordan «Nasjonalt lærlingborg», på samme måte som «Regionalt YFF-torg», kan koordinere data og dataflyt fra en rekke tjenester. Den overordnede arkitekturen på «Nasjonalt lærlingborg» og «Regionalt YFF-torg» er lik, men funksjonelt tar komponentene også høyde for formidling til læreplass. I «Regionalt YFF-torg» tar de tilsvarende komponentene bare høyde for det som er nødvendig for YFF-praksis.

«Nasjonalt lærlingborg» vil både kunne tilby helhetlig og sammenstilt informasjon i en nettportal og via et API til andre som måtte ha et tjenstlig behov for det, som Safir, OLKWeb, fylkeskommunenes egne løsninger med behov for «real time data», m.fl.

Prosjektet foreslår at «Nasjonalt lærlingborg» og API-et utvikles som en statlig nasjonal løsning, mens fylkeskommunene beholder kontrollen over dataene.

Når det gjelder systemarkitektur kan det også være hensiktsmessig å se dette prosjektet i sammenheng med en digital kompetanseplattform og Units og Kompetanse Norges satsingsforslag om en plattform for livslang læring.

Begge forslagene legger stor vekt på persontilpasset innhold og kan tenkes å trenge delvis samme informasjon for at dette skal lykkes. Begge forslagene forutsetter en blanding av samtykke og hjemmelsgrunnlag for at flere aktører skal kunne nyttiggjøre seg av de samme dataene og det er fokus på at disse grepene kan bidra til innovasjon i næringslivet, for eksempel innenfor apputvikling. Gevinstbildet har også fellestrekk ved at det ligger en merverdi ut av å digitalisere prosesser og læringsressurser.

6.4. Medieinnhold

Utviklingsbudsjettet for «Nasjonalt lærlingtorg» inneholder 3,1 MNOK i medieproduksjon på toppen av de 2,3 MNOK for «Regionalt YFF-torg». Totalt for prosjektet er det dermed estimert 5,4 MNOK i innholdsproduksjon.

Det årlige driftsbudsjettet for «Nasjonalt lærlingtorg» inneholder 1,1 MNOK i medieproduksjon på toppen av de 1,2 MNOK for «Regionalt YFF-torg». Totalt for løsningen er det dermed estimert årlige driftskostnader på 2,3 MNOK i innholdsproduksjon.

Som for «Regionalt YFF-torg», mener prosjektet at disse midlene er nødvendige for å produsere kvalitetsinnhold som treffer de yrkesfagelevne som har størst sjanse for å falle fra. Dette skal være innhold som er lettfattelig og attraktivt, det skal vise bredden i utdanningstilbudet og det skal vise mulighetene for at alle kan inkluderes og hvilke krav som stilles i arbeidslivet. Innholdet skal være delbart, og ideelt ønsker prosjektet å vise ekte lærlinger, yrkesutøvere og bedrifter. Det å vise innhold som ikke er lagd ved hjelp av skuespillere har vist seg å medføre utfordringer med tanke på personvern. Innledende juridiske vurderinger viser likevel at det er mulig å få til, med et robust system for innhenting og vedlikehold av samtykker.

For at medieinnholdet skal oppleves relevant og være attraktivt, må det være oppdatert og stadig fornyes. Prosjektet har derfor foreslått at det må settes av midler til å fornye alt innhold i en rotasjon på 2 år.

Innledningsvis hadde prosjektgruppen foreslått et veldig mye høyere innholdsbudsjett for løsningen. Det var blant annet planlagt å produsere flere hundre videoer med god spredning av faglig og regionalt innhold, men etter signaler om at det ville bli alt for dyrt, ble dette kuttet betydelig til ca. 30 videoer av god kvalitet innenfor prosjektets midler, i tillegg til de 35 som er planlagt for «Regionalt YFF-torg». For at dette ikke skal gå for mye på bekostning av hvor attraktiv løsningen blir for ungdommen, forutsetter prosjektet at «Nasjonalt lærlingtorg» kan hente innhold fra andre nettportaler som f.eks. filmbaserte yrkes- og lærlingintervjuer fra «Utdanning.no».

Uten et rikt mediebibliotek vil «Nasjonalt lærlingtorg», på samme måte som «Regionalt YFF-torg», fort bli veldig «teoritungt». Vi vet at ulike elever lærer og motiveres på ulike måter. Video er i den sammenheng et viktig og tidsriktig media å satse på.

I tillegg skal «Nasjonalt lærlingtorg» styrke «Regionalt YFF-torg» med pedagogiske støtteressurser i form at artikler, veiledere og oppgaver som yrkesfaglærere kan benytte i klasserommet. Disse ressursene vil ligge åpent, slik at også andre aktører, som f.eks. karriereveiledere, kan benytte ressursene i sitt virke.

6.5. Positive og negative virkninger

«Nasjonalt lærlingtorg» skal forsterke gevinstene fra «Alternativ uten kostnader» og «Regionalt YFF-torg». «Nasjonalt lærlingtorg» bidrar i tillegg med å forenkle og effektivisere formidlingsprosessen til læreplass og frigjøre tid til det øvrige formidlingsarbeidet.

«Nasjonalt lærlingtorg» vil oppleves som en forlengelse av «Regionalt YFF-torg» for elev og bedrift. Søknadsprosessen og tildelingen vil følge mekanismer partene har gjort gjentatte ganger i Vg1 og Vg2. Dette skal føre til mindre behov for oppfølging fra lærere, en åpnere og mer tillitsfull dialog mellom elev og bedrift og bidra til økt sannsynlighet for at bedrifter tar inn lærlinger og at elevene får læreplass.

Ved å bygge «Nasjonalt lærlingtorg» på toppen av «Regionalt YFF-torg», vil søknad til læreplass bli mer fleksibel, informasjon vil flyte lettere og formidlingsstatistikker være mer oppdaterte til enhver tid. Ved å utvikle og tilby sikre, verdiforøkende APIer som sammenstiller data fra ulike tjenester, vil fylkeskommunene, opplæringskontor,

større lærebedrifter og andre offentlige aktører ikke lenger risikere å utvikle verktøy som ikke snakker sammen for å dekke særskilte behov som Vigo eller andre løsninger ikke klarer å ta høyde for.

Hvis for eksempel Aspirant, et verktøy opplæringskontorene benytter for å rekruttere lærlinger, hadde hatt tilgang til et slikt API, kunne elevlister og elevenes søknadsstatus vært kontinuerlig integrert med Vigo. I dag blir elever oppfordret til å søke i Aspirant, og hvis to ulike opplæringskontor bruker Aspirant, må elevene søke to steder, i tillegg til i Vigo. Hvis en elev blir tildelt læreplass i Aspirant, vil ikke et annet opplæringskontors Aspirant-løsning vite om det, ei heller blir statusen automatisk oppdatert i Vigo. Det betyr at flere aktører i dag kan agere som om eleven ikke er formidlet, selv om eleven har fått tilbud om læreplass. Prosjektet ønsker at disse og andre verktøy skal kunne snakke sammen, slik at informasjon om søkere, formidling og tilgjengelige læreplasser alltid er oppdatert, hos alle.

På samme måte som med «Regionalt YFF-torg», vil prosjektet peke på at dette bare er ett eksempel på hvordan deling av data og det å legge til rette for fremtidige integrasjoner kan bidra til en mer effektiv prosess.

Det er vanskelig å trekke frem negative virkninger av «Nasjonalt lærlingtorg», men det finnes flere virkninger av verktøyet som har en viss grad av kontrovers.

Noen skoleeiere og hovedorganisasjoner påpeker at et «Nasjonalt lærlingtorg» kan føre til økt press på sentrale områder, på bekostning av resten av landet, mens andre mener det kan være positivt for elever som trenger en «ny start» å kunne prøve seg et helt annet sted enn hjemme. Prosjektet forsøker å ivareta begge perspektivene ved å prioritere visning av regionalt arbeidsliv, men muliggjøre den nasjonale dimensjonen for de som ønsker det.

Et annet ofte sett argument er at et «Nasjonalt lærlingtorg», som tillater elevene å søke direkte til bedriftene, vil fordreie maktbalansen mellom skole, bedrift og opplæringskontor i disfavør opplæringskontorene. Dette vil bare være riktig dersom opplæringskontorene ikke griper mulighetene til å bruke «Nasjonalt lærlingtorg» som en markeds plass for å knytte søkere med bedrifter mer effektivt enn i dag. Opplæringskontor kan bruke «Nasjonalt lærlingtorg» as-is som arbeidsverktøy, eller de kan integrere sine løsninger gjennom et API.

Ved å innføre et slikt system, vil noen kunne argumentere for at det vil erstatte et allerede fungerende Vigo-system. Prosjektet foreslår ikke å erstatte Vigo, men integrere systemer, verdioke informasjon og samkjøre prosesser som i dag er spredt på flere plattformer. Elevenes brukerreise skal bli enklere og elevene skal stå bedre rustet når de skal søke læreplass. Yrkesfaglærerne får oversikt over sine elevers praksis og behov for tidlig innsats i samme flate som de planlegger YFF-faget. Skoleeiere, opplæringskontor og bedrifter får mer presise statusoppdateringer relatert til formidlingsprosessene og får tidligere vite hvem som har behov for oppfølging. Det finnes brukergrupper som ikke naturlig faller inn under «Nasjonalt lærlingtorg» sine målgrupper; for eksempel praksiskandidater. En praksiskandidat vil ikke ha vært en aktiv bruker av «Regionalt YFF-torg» i to år, vil ikke ha bygd opp en historikk med regionalt arbeidsliv, vil ikke ha samme rett til oppfølging og vil dermed ikke ha noen særlige fordeler med å benytte «Nasjonalt lærlingtorg». Blant annet må voksne som ikke går gjennom 2+2 ordningen, derfor i en startfase bruke Vigo som før. Vi mener likevel at også denne målgruppen kan dra nytte av «Nasjonalt lærlingtorg», ved at APIene og integrasjonene kan brukes i en fremtidig digital kompetanseplattform. På denne måten trenger heller ikke voksne forholde seg til Vigo, men de kan ordne det praktiske rundt lærlingordningen i en helhetlig kompetanseplattform.

For fylkene og bedriftene vil det følge en stor gevinst ved at «Nasjonalt lærlingtorg» gir status i sanntid på søknader til lærebedrift for enkeltsøkere. Det vil bli slutt på at bedrifter tilbyr læreplasser til elever som allerede har inngått intensjonsavtaler med en annen lærebedrift om læreplass, eller at fylkeskommunene iverksetter tiltak om oppfølging av søkere som i praksis allerede er formidlet – selv om Vigo-status ikke tilsier det. Dette vil bidra til mindre friksjon i formidlingsarbeidet, og kanskje til og med øke sannsynlighet for at enkelte bedrifter fortsetter å ta inn lærlinger år etter år.

Dersom sektoren tar ut effektene av verktøyet med økt formidling, vil en se redusert behov for alternativ opplæring i skole og oppfølgingstjenestene vil få mer tid til å følge opp et redusert antall elever som faller fra.

6.6. Personvern og etiske vurderinger

«Nasjonalt lærlingtorg» løfter ingen vesentlige personvernsspørsmål utover det som er diskutert under «Regionalt YFF-torg».

Prosjektet har som nevnt under «Regionalt YFF-torg» bedt om en juridisk vurdering av personvernmessige forhold, og vi henviser til diskusjonen der og vedlagte rapport fra Vaar advokat. Se vedlegg «**Juridisk vurdering.pdf**» for detaljer.

«Nasjonalt lærlingtorg» løfter ingen vesentlige etiske spørsmål utover det som er diskutert under «Regionalt YFF-torg».

6.7. Forutsetninger for vellykket gjennomføring

Før et «Nasjonalt lærlingtorg» kan lanseres, må en ha et velfungerende «Regionalt YFF-torg». Et «Nasjonalt lærlingtorg» bør derfor utvikles etappevis, der første etappe er «Regionalt YFF-torg».

Det vil være viktig å lansere et velintegret og gjennomtenkt system. Ved lanseringstidspunkt må systemet fremfor alt forenkle søknadsprosessen til elevene og levere bedre formidlingsstatstikk til skolene og skoleeierne. Dette gjøres best ved at de første brukerne av et «Nasjonalt lærlingtorg» allerede har vært gjennom «Regionalt YFF-torg» på vg1 og vg2.

For at verktøyene ikke skal og oppfattes som konkurrerende og forvirre brukerne, må Vigo og «Nasjonalt lærlingtorg» samarbeide på informasjonen som gis til brukerne. I tillegg må «Nasjonalt lærlingtorg» lykkes med å kommunisere sitt verdibudskap: hva som gjør plattformen unik og hvorfor den effektiviserer formidlingsarbeidet.

«Nasjonalt lærlingtorg» og «Regionalt YFF-torg» er arbeidstitler. Erfaring fra sektordialog viser at navnene gir noen urettmessige assosiasjoner til hva verktøyene gjør. Et vesentlig poeng er at «Nasjonalt lærlingtorg» og «Regionalt YFF-torg» i praksis skal være ett verktøy, og det må navngis på en måte som gir minst mulig grobunn for misforståelser og negative assosiasjoner hos ulike aktører. Et godt navn er viktig.

Hjemmelsgrunnlaget for innhenting og deling av personopplysninger må være på plass i en tidlig fase av prosjektet, slik at en unngår utfordringer med å hente ut data, fra spesielt Vigo.

For «Nasjonalt lærlingtorg» er Vigo helt sentral, og i en da større grad enn i «Regionalt YFF-torg». Det er å foretrekke at fylkeskommunene selv ser verdien i å legge til rette for at Vigo og «Nasjonalt lærlingtorg» samarbeider tett om mer effektiv utveksling av data knyttet til søknad til læreplan. Manglende samarbeid med Vigo vil føre til betydelig økt risiko for at utvekslingen av data og sikringen av personopplysningen skjer på feil grunnlag, da Vigo sitter på domenekunnskap som er helt nødvendig for en helhetlig og sikker løsning.

Som for «Regionalt YFF-torg» vil innføring av et «Nasjonalt lærlingtorg» være krevende. Skoler, bedrifter og elever vil allerede være vant med «Regionalt YFF-torg» og «Nasjonalt lærlingtorg» er ikke mer enn en utvidelse av «Regionalt YFF-torg», men verktøyene må fremdeles tas i bruk og de ulike aktørene må få innsikt i hvorfor den nye løsningen må tas i bruk.

Et gjennomføringsprosjekt må selvsagt også ha tilgang til tilstrekkelige kvalifiserte ressurser, samt en tids- og kostnadsramme som muliggjør en forsvarlig gjennomføring av prosjektet.

7. Prinsipielle spørsmål

Utredningen reiser noen prinsipielle spørsmål rundt rollefordeling i sektoren.

I dag er det Vigo IKS, et interkommunalt foretak eid av fylkeskommunene selv, som har ansvaret for fylkeskommunenes IT-verktøy knyttet til videregående opplæring. Ved å åpne opp for deling av data kan fylkeskommunene eller Vigo IKS oppfatte at de mister kontrollen over sine egne data. Prosjektet ønsker å

understreke at dette ikke vil være tilfelle. Vigo IKS vil fremdeles forvalte fylkeskommunenes data, og alle aktører som har behov for å behandle fylkeskommunale data vil måtte ha hjemmel til det, samtidig som behandlingen vil være underlagt fylkeskommunenes regler for behandling.

Slik situasjonen er i dag, har Vigo IKS og fylkeskommunene mistet kontrollen med deler av databehandlingen. En rekke aktører, også fylkeskommunene selv, «tar kopier av fylkeskommunale data» som søkerlister, godkjente lærebedrifter m.m. For eksempel behandler opplæringskontorene søkere til læreplass i Aspirant uten at dette er integrert med Vigo sine systemer for søking til læreplass. Det finnes også en rekke piloter blant fylkeskommunene som handler om å følge opp formidling av læreplasser i Excel-ark fordi en ikke har tilstrekkelig presise verktøy for å gjøre jobben integrert i Vigo. Ved å åpne opp for deling og integrasjon, kan alle disse verktøyene snakke sammen, og Vigo IKS og fylkeskommunene kan gjenvinne kontrollen.

Når det gjelder kompetanseheving av yrkesfaglærere, er ikke dette noe staten uten videre kan pålegge hverken lærere eller skoleeiere å gjøre. Prosjektet foreslår derfor at det informeres om ordningene og at ordningene gjøres attraktive nok til at de blir benyttet i ønsket utstrekning.

Prosjektet foreslår at staten skal utvikle og forvalte «Regionalt YFF-torg» og «Nasjonalt lærlingtorg». Dette er et prinsipielt viktig spørsmål, da staten her begir seg inn på noe som tradisjonelt har vært fylkeskommunenes ansvar. Intensjonen er at løsningene skal formidle og verdiøke informasjon som allerede er lagret av ulike aktører i ulike deler av offentlig forvaltning. Dette vil etter prosjektets forståelse være i tråd med digitaliseringsstrategien for offentlig sektor, med mål om å samkjøre aktørene og fremstå som «En digital offentlig sektor», og det er naturlig at staten tar ansvar for et slikt nasjonalt arbeid. Vigo IKS har orientert om at de planlegger å utvikle et «læreplassregnskap». Dersom de gjør det, vil «Regionalt YFF-torg» potensielt få overlapp med Vigo når det kommer til oppfølging av YFF-elever, mens «Nasjonalt lærlingtorg» vil formidle elever i parallell med Vigo. Dette betyr at fylkeskommunale og statlige systemer vil eksistere side om side med delvis overlappende funksjonalitet. Prosjektet mener det er naturlig at Vigo og fylkeskommunene eier dataene direkte knyttet til videregående opplæring, inklusive fagopplæringen. Når det gjelder de tekniske løsningene som skal integrere med andre aktører, private og offentlige, er situasjonen mer åpen. Hvis vi ser «Regionalt YFF-torg» og «Nasjonalt lærlingtorg» i et strategisk perspektiv, ser vi at ved å starte med å dele data og integrere løsninger, så reder man grunnen for at fagopplæringen enklere kan integreres i fremtidige nasjonale plattformer, for eksempel for livslang læring. På dette nivået er det naturlig at staten tar ansvar for løsningen som databehandlingsansvarlig.

8. Tidslinje og periodisert budsjett

«Alternativ uten kostnader» kan gjennomføres uavhengig av øvrige løsningsforslag. «Nasjonalt lærlingborg» er designet for å bygge på «Regionalt YFF-torg».

To vesentlige usikkerheter i tidsestimatene er tiden det tar å få hjemmel til å behandle personopplysningene som kreves for å utvikle løsningene, og samarbeidet med Vigo. «Regionalt YFF-torg» og «Nasjonalt lærlingborg» er begge avhengige av disse hjemlene for å kunne realiseres. Forutsatt at hjemler er på plass og datautveksling kan finne sted uten hindre, estimerer prosjektet følgende periodiserte budsjett.

Figuren under illustrerer hvor lang tid prosjektet estimerer at det tar å operasjonalisere de ulike løsningene i sektoren, forutsatt at hjemler er på plass og datautveksling kan finne sted uten hindre.

	Nullkostløsning	Lavkostløsning	Fullkostløsning
Nasjonalt lærlingborg			+1 år
Regionalt YFF-torg		2 år	2 år
Alternativ uten kostnader	0,5-1 år	0,5-1 år	0,5-1 år
Prosjektvarighet	0,5-1 år	2 år	3 år

Tabell 1 - Tidslinje

Tabellen under viser periodiserte budsjetter for gjennomføring og drift av løsningene, forutsatt at hjemler er på plass og datautveksling kan finne sted uten hindre.

	År 1	År 2	År 3	År 4, 5, 6 ...
Regionalt YFF-torg				
Utvikling	11,5	11,5		
Drift			5,9	5,9
Nasjonalt lærlingborg				
Utvikling			15,4	
Drift				3,2
Totalt	11,5	11,5	21,3	9,1

Tabell 2 - Periodiserte budsjetter. Kostnader i MNOK.

Se vedlegg «[Budsjetter for prosjekter og drift - Grunnlag.xlsx](#)» og «[Budsjetter for prosjekter og drift - Rapport.docx](#)» for flere detaljer.

9. Tabeller og figurer

Tabell 1 - Tidslinje	25
Tabell 2 - Periodiserte budsjetter. Kostnader i MNOK	25
Figur 1 - Overordnet beskrivelse av utredningen fra start til slutt	4
Figur 2 - Utklipp fra «Hvorfor får ikke alle søkere læreplass? En kunnskapsoversikt» på udir.no.....	6
Figur 3 - Brukerreisen for elever som starter på yrkesfag.....	7
Figur 4 - Arkitektur og ansvarsforhold for «Regionalt YFF-torg».....	13
Figur 5 - Arkitektur og ansvarsforhold for "Nasjonalt lærlingtorg"	20

10. Vedlegg

- **Behovskartlegging Comte - Sluttrapport.pdf**
 - o Rapport fra behovskartlegging
- **Teknisk kartlegging - faseavslutningsrapport.pdf**
 - o Rapport fra teknisk kartlegging
- **Sammenstilling av behov og gevinster.xlsx**
 - o Matriser med oppsummering av behovskartlegging opp mot prosjektets mål
- **Budsjetter for prosjekter og drift - Rapport.docx**
 - o Budsjetterrapport med løsningsforslag, oversendt Kunnskapsdepartementet.
- **Budsjetter for prosjekter og drift - Grunnlag.xlsx**
 - o Detaljerte budsjetter for alle løsningsforslagene.
- **Juridisk vurdering.pdf**
 - o Personvernmessige vurderinger fra Vaar advokat
- **Utvalgte skisser.docx**
 - o Utvalgte konseptskisser til «Regionalt YFF-torg» og «Nasjonalt lærlingtorg»
- **Utredning av nasjonalt lærlingtorg - skisser.zip**
 - o Alle skisser utarbeidet gjennom utredningen.